

Exploring the challenges of competitive Muslim women's sports

Afsaneh Fatahpour¹ - Bahram Yousefy^{*2} - Zohreh Hasani³ - Masoud Mohamadi Askarabadi⁴ - Akram Ghobadi Yeganeh⁵

1. Master of Sports Management, Department of Sports Management, Faculty of Sports Sciences, Razi University, Kermanshah, Iran 2. Associate Professor of Sports Management, Department of Sports Management, Faculty of Sports Sciences, Razi University, Kermanshah, Iran 3. Assistant Professor of Sports Management, Department of Sports Management, Faculty of Sports Sciences, Razi University, Kermanshah, Iran 4. PhD Student in Sports Management, Department of Sports Management, Faculty of Sports Sciences, Razi University, Kermanshah, Iran 5. PhD in Sport Management, Department of Sport Management, Faculty of Sport Sciences, Razi University, Kermanshah, Iran

(Received:2025/08/25; Accepted:2026/05/19)

Abstract

The purpose of this study was to explore the challenges of Muslim women's competitive sports. The present study was conducted using the layered causal analysis method. This method is qualitative and exploratory in terms of approach. Considering the nature of the subject and the classification of layers, the triangulation method was used to collect data. Data triangulation uses multiple data sources in a study, which can include interviews, visual media, news, and study of theoretical foundations and documents. In the interview section, 16 people (professors, coaches, and professional athletes) were interviewed. The layered causal analysis method was used to analyze the data. The findings of this study showed that the challenges for Muslim women in competitive sports at the litany level include restrictions on Islamic clothing and attire, negative cultural and social attitudes, and gender discrimination; challenges at the systematic level include economic problems, social problems, lack of facilities and infrastructure, and individual problems; challenges at the discourse analysis level include traditionalist versus modernist worldview, attitude towards women's bodies, and westernist versus nativist worldview; and finally, the last level, myths and metaphors, includes women as guardians of the home, sacred bodies, competition, men's arena, and heroes as victims. Therefore, we conclude that in order to reduce the challenges of competitive sports for Muslim women, it is necessary to strengthen financial and infrastructural support, provide appropriate conditions for Islamic dress, and correct negative attitudes and gender stereotypes through education and the media to provide the basis for their greater participation and success.

Keywords

Attitude, Competitive Sports, Economic Factors, Media, Women.

* Corresponding Author: E - mail: bahramyoosefy@yahoo.com

واکاوی چالش‌های ورزش رقابتی زنان مسلمان

افسانه فتاح پور^۱ - بهرام یوسفی^{۲*} - زهره حسینی^۳ - مسعود محمدی عسکری آبادی^۴ - اکرم قبادی یگانه^۵
۱. کارشناسی ارشد مدیریت ورزشی، گروه مدیریت ورزشی، دانشکده علوم ورزشی، دانشگاه رازی، کرمانشاه، ایران
۲. دانشیار مدیریت ورزشی، گروه مدیریت ورزشی، دانشکده علوم ورزشی، دانشگاه رازی، کرمانشاه، ایران
۳. استادیار مدیریت ورزشی، گروه مدیریت ورزشی، دانشکده علوم ورزشی، دانشگاه رازی، کرمانشاه، ایران
۴. دانشجوی دکتری مدیریت ورزشی، گروه مدیریت ورزشی، دانشکده علوم ورزشی، دانشگاه رازی، کرمانشاه، ایران
۵. دکتری مدیریت ورزشی، گروه مدیریت ورزشی، دانشکده علوم ورزشی، دانشگاه رازی، کرمانشاه، ایران
(تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۰۶/۰۴، تاریخ تصویب: ۱۴۰۵/۰۲/۲۸)

چکیده

هدف از پژوهش حاضر واکاوی چالش‌های ورزش رقابتی زنان مسلمان بود. پژوهش حاضر با روش تحلیل لایه‌ای علت‌ها انجام شد. این روش کیفی و از لحاظ رویکرد اکتشافی است. با توجه به ماهیت موضوع و طبقه‌بندی لایه‌ها برای جمع‌آوری داده‌ها از روش مثلث‌بندی استفاده شد. مثلث‌بندی داده‌ها از چندین منبع داده در یک مطالعه استفاده می‌کند که می‌تواند شامل (مصاحبه - رسانه‌های تصویری - اخبار - مطالعه مبانی نظری و اسناد و مدارک) باشد. در بخش مصاحبه از ۱۶ نفر (استاد، مربی و ورزشکار حرفه‌ای) مصاحبه به عمل آمد. در راستای تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش تحلیل لایه‌ای علت‌ها استفاده شد. یافته‌های این پژوهش نشان داد که چالش‌های ورزش رقابتی زنان مسلمان در سطح لیتانی شامل: محدودیت‌های لباس و پوشش اسلامی، نگرش‌های منفی فرهنگی و اجتماعی، تبعیض جنسیتی؛ چالش‌های سطح سیستماتیک شامل مقوله‌های: مشکلات اقتصادی، مشکلات اجتماعی، کمبود امکانات و زیرساخت‌ها و مشکلات فردی؛ چالش‌های سطح تحلیل گفتمان شامل: جهان‌بینی سنت‌گرایی مقابل مدرنیته، نگرش به بدن زنان، جهان‌بینی غرب‌گرایی در مقابل بومی‌گرایی؛ و در نهایت آخرین سطح یعنی اسطوره‌ها و استعاره‌ها شامل: زن به عنوان نگهبان خانه، بدن مقدس، رقابت، عرصه مردان است و قهرمان قربانی می‌باشند. بنابراین نتیجه می‌گیریم: برای کاهش چالش‌های ورزش رقابتی زنان مسلمان، لازم است حمایت‌های مالی و زیرساختی تقویت شود، شرایط مناسب با پوشش اسلامی فراهم گردد و از طریق آموزش و رسانه‌ها نگرش‌های منفی و کلیشه‌های جنسیتی اصلاح شود تا زمینه مشارکت و موفقیت بیشتر آنان فراهم شود.

واژه‌های کلیدی

رسانه، زنان، عوامل اقتصادی، نگرش، ورزش رقابتی.

*ویسنده مسئول: پست الکترونیکی: bahramyoosefy@yahoo.com

مقدمه

بی‌اهمیت دانستن نقش زنان و حاشیه‌ای بودن جایگاه آنان در تمامی ابعاد اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی جوامع دنیا و بیش از همه در جهان سوم ریشه دوانده و این امر در ورزش نیز نمایان است (۱). زنان به‌عنوان اساس و بنیان خانواده، برای سالم‌سازی جسم و روان خود باید از امکانات مناسبی برخوردار باشند و تحقق این امر مستلزم گرایش آن‌ها به فعالیت‌های ورزشی است (۲). با این حال، مشارکت زنان در فعالیت‌های ورزشی همواره با چالش‌ها و موانع متعددی روبه‌رو بوده است. در بسیاری از جوامع، باورهای سنتی، محدودیت‌های فرهنگی و نابرابری‌های جنسیتی مانع از حضور گسترده زنان در عرصه‌های ورزشی شده‌اند (۳). با گذر زمان و افزایش آگاهی‌های اجتماعی، زنان توانسته‌اند جایگاه خود را در دنیای ورزش تثبیت کنند. امروزه، حضور پررنگ بانوان در رقابت‌های بین‌المللی، المپیک و لیگ‌های حرفه‌ای مشهود است. ورزش نه تنها به بهبود سلامت جسمی و روانی زنان کمک می‌کند، بلکه به آنان اعتماد به نفس، قدرت و استقلال می‌بخشد (۴). علاوه بر این، توسعه ورزش زنان تأثیرات مثبتی بر جامعه شامل؛ از جمله افزایش برابری جنسیتی، ایجاد الگوهای موفق برای نسل‌های آینده و تقویت همبستگی اجتماعی و کسب مدال در میدان‌های بین‌المللی دارد (۵). ورزش قهرمانی و رقابتی زنان یکی از مهم‌ترین عرصه‌های پیشرفت و توانمندسازی بانوان در جوامع امروزی محسوب می‌شود. با وجود موانع تاریخی و فرهنگی، زنان توانسته‌اند جایگاه خود را در رقابت‌های ورزشی تثبیت کنند و به موفقیت‌های بزرگی در سطح ملی و بین‌المللی دست یابند (۶). با وجود این، زنان مسلمان برای دستیابی به سطوح قهرمانی با چالش‌های متعددی مواجه هستند. با گسترش دیدگاه‌های فمینیستی، ورزش زنان در کنار سایر عرصه‌های اجتماعی و فرهنگی بیش‌ازپیش مورد توجه جهانی قرار گرفت و بی‌توجهی به آن

به‌عنوان نشانه‌ای از تبعیض جنسیتی تلقی می‌شود. امروزه ورزش زنان نه تنها به‌عنوان یک فعالیت فرهنگی، اجتماعی و سلامت‌محور شناخته می‌شود، بلکه به‌عنوان یک حرکت اجتماعی مهم در راستای تقویت حقوق زنان و تحقق برابری در حوزه ورزش نیز مورد توجه قرار گرفته است (۷، ۸). در این راستا به‌طور مشخص و در طول دو دهه گذشته، مشارکت ورزشی در میان زنان مسلمان در جوامع اسلامی و غربی مورد توجه علمی فزاینده‌ای قرار گرفته است که حول موضوعات تبعیض، به حاشیه رانده شدن و اسلام‌هراسی شکل گرفته است (۹). مشارکت زنان مسلمان در ورزش‌های رقابتی همچنین به تخریب کلیشه‌ها و بهبود نقش‌های اجتماعی کمک می‌کند (۱۰). ورزش رقابتی^۱ یکی از مهم‌ترین جلوه‌های ورزش حرفه‌ای به شمار می‌رود. این نوع ورزش بر پایه رقابت سازمان‌یافته و قوانین مشخص شکل گرفته است. ورزشکاران در این فضا برای دستیابی به موفقیت، رکورد بهتر و جایگاه بالاتر تلاش می‌کنند (۱۱). لذا ورزش رقابتی زمینه‌ای برای شناسایی و پرورش استعدادهای ورزشی فراهم می‌کند. این فرایند در نهایت به ارتقای سطح عملکرد ورزشکاران و افزایش کیفیت رقابت‌ها منجر می‌شود (۱۲). ورزش رقابتی زنان مسلمان یکی از موضوعات مهم و چالش‌برانگیز در دنیای امروز است که ابعاد فرهنگی، اجتماعی و مذهبی گسترده‌ای دارد. در سال‌های اخیر، حضور زنان مسلمان در رقابت‌های ورزشی بین‌المللی افزایش چشمگیری داشته است و بسیاری از آنان توانسته‌اند با رعایت ارزش‌های دینی و فرهنگی، در بالاترین سطوح ورزشی بدرخشند. این روند نه تنها نشان‌دهنده پیشرفت زنان مسلمان در عرصه ورزش است، بلکه گامی مهم در راستای تغییر نگرش‌های سنتی و گسترش فرصت‌های برابر در این حوزه محسوب می‌شود (۱۳). ورزش رقابتی زنان مسلمان نه تنها به تقویت سلامت جسمی و روحی آنان کمک می‌کند، بلکه باعث افزایش اعتماد به نفس، استقلال فردی و حضور فعال‌تر در جامعه می‌شود.

¹ Competitive sport

فرهنگ ورزش قهرمانی زنان عبارت‌اند از: فرهنگ اجتماعی، فرهنگ حرفه‌ای، فرهنگ رقابتی، فرهنگ هواداری، فرهنگ رفتار تیمی، ارزش‌های ملی-مذهبی، باورها و سبک زندگی فعال (۱۵). فرزاد فر و همکاران (۱۴۰۱)، در مطالعه خود نشان دادند که پیامدهای موفقیت ورزشکاران زن مسلمان در دو طبقه پیامدهای اجتماعی و پیامدهای فرهنگی طبقه‌بندی شد. فرهنگ حجاب در بین زنان مسلمان ضعف و محدودیت نیست، همچنین حجاب عامل انگیزش هرچه بیشتر ورزشکاران در رویدادهای مهم ورزشی است (۱۳). همچنین شریفی و همکاران (۱۴۰۰)، به این نتیجه رسیدند که تمام عوامل کلان و خرد بر تبعیض جنسیتی در ورزش قهرمانی بانوان تأثیرگذار هستند (۱۹).

ایشیک‌گز و همکاران^۱ (۲۰۲۵)، در مطالعه خود نشان دادند که زنان در ورزش رقابتی با چالش‌هایی مانند نابرابری در دسترسی به امکانات، حمایت کمتر و تبعیض جنسیتی مواجه هستند، اما در سال‌های اخیر پیشرفت‌هایی از جمله افزایش مشارکت، بهبود فرصت‌های رقابتی و رشد توجه نهادی و اجتماعی به ورزش زنان مشاهده شده است (۲۰). تانی و همکاران^۲ (۲۰۲۴)، در مطالعه بررسی نابرابری جنسیتی در مشارکت ورزشی نشان دادند که مشارکت محدود زنان در ورزش ناشی از نابرابری جنسیتی و تأثیر عواملی مانند محدودیت‌های فرهنگی، کمبود امکانات، حمایت ناکافی و فرصت‌های نابرابر است که حضور فعال آنان در فعالیت‌های ورزشی را کاهش داده است (۲۱). چن و کیائو^۳ (۲۰۲۴)، در تحقیق خود نشان دادند که حمایت اجتماعی به‌طور مثبت بر مشارکت ورزشی زنان مسلمان تأثیر می‌گذارد و سازگاری روانی میانجی این رابطه است. لذا تقویت حمایت اجتماعی از زنان مسلمان می‌تواند مشارکت آن‌ها در فعالیت‌های ورزشی را بهبود بخشد (۱۴). دوکا^۴ (۲۰۲۱)، در تحقیقی با عنوان سیمای حجاب در فرهنگ ورزشی آمریکا با بیان

همچنین، حضور این ورزشکاران در مسابقات جهانی به‌عنوان الگویی الهام‌بخش برای نسل‌های آینده عمل کرده و کلیشه‌های جنسیتی و فرهنگی را به چالش می‌کشد (۱۴). با این حال، زنان ورزشکار مسلمان همچنان با موانع متعددی روبه‌رو هستند. محدودیت‌های پوششی، نبود حمایت‌های کافی از سوی برخی جوامع، کمبود امکانات ورزشی مناسب و تبعیض‌های جنسیتی از جمله چالش‌هایی هستند که مسیر پیشرفت آنان را دشوار می‌سازد. با این وجود، تغییرات مثبت در سیاست‌های بین‌المللی، افزایش آگاهی عمومی و حمایت‌های اجتماعی می‌تواند زمینه را برای مشارکت بیشتر زنان مسلمان در ورزش رقابتی فراهم کند (۱۵). حضور زنان به‌عنوان بخش مهمی از پیکره جامعه ما در عرصه ورزش قهرمانی، ضرورتی انکارناپذیر است. حضور زنان در ورزش قهرمانی تا حد زیادی می‌تواند مشروعیت بین‌المللی برای کشور ایجاد کند (۱۶).

در رابطه با پیشینه تحقیق حاضر می‌توان به تحقیق نظری و همکاران (۱۴۰۴)، اشاره کرد. آنان در تحقیقی به تحلیل و واکاوی جامعه‌شناختی کلیشه‌های جنسیتی حاکم بر ورزش زنان پرداختند. بر اساس تحلیل مضمون داده‌های پژوهش مذکور، چهار مضمون سازمان‌دهنده شامل کلیشه‌های هویت جنسیتی، کلیشه‌های هویت بدنی، کلیشه‌های هویت ورزشی و بازنمایی رسانه‌ای، کلیشه‌های جنسیتی در ورزش زنان، شناسایی شدند که توانستند مضمون مرکزی کلیشه‌های جنسیتی حاکم بر ورزش زنان را آشکار کنند (۱۷). ملکی و همکاران (۱۴۰۳)، در تحقیق خود نشان دادند که عوامل محیط بیرونی شامل عوامل اجتماعی و فرهنگی، بوم‌شناختی، سیاسی و اقتصادی به‌طور مستقیم اثر مثبت و معناداری بر توسعه ورزش قهرمانی بانوان دارد (۱۸). نوری و همکاران (۱۴۰۱)، در تحقیقی با عنوان تعیین مؤلفه‌های فرهنگ ورزش قهرمانی زنان مسلمان نشان دادند که کدهای انتخابی

³ Chen & Qiao

⁴ . Duca

¹ Işıkgöz et al

² Tanni et al

دلیل اینکه چرا بایستی حجاب در مسابقات ورزشی مجاز باشد، راه‌هایی برای جلوگیری از تبعیض علیه زنان مسلمان که فقط می‌خواهند ورزش‌های مورد علاقه خود را انجام دهند پیشنهاد می‌کند (۲۲). مرور پیشینه‌ها نشان می‌دهد که ورزش رقابتی زنان مسلمان با چالش‌هایی مانند کلیشه‌های جنسیتی، محدودیت‌های فرهنگی، نابرابری در امکانات و حمایت ناکافی مواجه است، اما عواملی مانند فرهنگ حرفه‌ای، ارزش‌های ملی-مذهبی و حمایت اجتماعی نقش مهمی در تقویت مشارکت و توسعه ورزش رقابتی زنان مسلمان دارند.

با وجود گسترش مشارکت زنان در ورزش‌های رقابتی در سطح ملی و بین‌المللی، زنان مسلمان همچنان با مجموعه‌ای از چالش‌های چندلایه فرهنگی، اجتماعی، ساختاری و رسانه‌ای مواجه‌اند که مسیر حضور و پیشرفت آنان را در این عرصه محدود می‌کند. این چالش‌ها نه تنها بر فرصت‌های برابر رقابتی و حرفه‌ای اثر می‌گذارند، بلکه می‌توانند پیامدهایی بر هویت ورزشی، انگیزش و تداوم فعالیت ورزشی این گروه داشته باشند. در این بین، علی‌رغم استقبال محققان و کنشگران در داخل ایران و سایر کشورها در زمینه ورزش زنان مسلمان، هنوز دیدگاه جامعی از مفروضات و بنیان‌های اصلی در کاوش چالش‌های توسعه ورزش قهرمانی زنان مسلمان در دسترس نیست. لذا تحقیق حاضر در نظر دارد با شناسایی این چالش‌ها شرایط را برای تغییر سیاست‌ها، اصلاح نگرش‌ها و افزایش سرمایه‌گذاری در این زمینه محیا سازد. لذا پژوهش حاضر به دنبال پاسخگویی به این سؤال است که ارائه مدل تحلیل معضلات و چالش‌های ورزش رقابتی زنان مسلمان بر اساس تکنیک تحلیل لایه‌ای علت‌ها و شناسایی لایه‌های لیتانی، سیستمیک، تحلیل گفتمان و اسطوره‌ها و استعاره‌ها چگونه است؟

روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر با روش تحلیل لایه‌ای علت‌ها که توسط عنایت‌الله (۲۰۰۴) معرفی شده انجام شده است (۲۳). تحلیل لایه‌ای علت‌ها از لحاظ روش، کیفی و از لحاظ رویکرد اکتشافی است. رویکرد تحلیل لایه‌ای علی^۱ روشی است که در پی کاوش در زیر نشانه‌های ظاهری و سطحی یک مسئله برای بررسی سیستم‌ها، ساختارها و جهان‌بینی‌های زیربنایی است و امکان «تعمیق» در زیر گزارش‌های سطحی از احساسات و واکنش‌ها را برای بررسی دیدگاه‌ها و چشم‌اندازهای اغلب ناخودآگاه و غیرشفاف که بر آن مسئله تأثیر می‌گذارند و آن را هدایت می‌کنند، فراهم می‌کند. از مزیت‌های این روش آن است که شناسایی طیف معانی مرتبط با مسئله را ممکن می‌کند و مسئله را در ساختارهای اجتماعی گسترده‌تری که در آن احساس و تجربه می‌شود، قرار می‌دهد. این روش همچنین همه دیدگاه‌ها را معتبر می‌داند و با آشکار ساختن دیدگاه‌های مختلف و اغلب واگرا، می‌توان دید که چگونه یک مسئله بیشتر توسط ادراکات و اسطوره‌ها تا واقعیت تعریف و توجیه شده است. مهم‌تر از آن، حرکت در بین سطوح، درک عمیق‌تری از مسئله موردبررسی ایجاد می‌کند و آنچه را که عنایت‌الله بعد تحول‌آفرین می‌نامد، برجسته می‌کند. برای واکاوی به‌گونه‌ای که بتوان آینده‌های جایگزین را بررسی و آینده‌های مطلوب را ایجاد کرد. در فرآیند مورد استفاده در این تحقیق با الهام از عنایت‌الله (۲۰۰۹) و د سیمون (۲۰۰۴) هر سطح CLA از طریق سؤالات زیر موردبررسی قرار گرفت (۲۴، ۲۵):

❖ لیتانی: اخبار و نمای مشهود ورزش قهرمانی

زنان چه چالش‌های را منعکس می‌کنند؟

❖ علل اجتماعی: چه عوامل سیستماتیک

(گرایش‌ها یا محرک‌های تغییر) چالش‌های

عیان شده در سطح لیتانی را هدایت

می‌کنند؟

^۱. CLA

نمونه‌های آماری با هماهنگی و تعیین وقت قبلی انجام شد. پس از پایان هر مصاحبه، مصاحبه‌ها به صورت کامل بر روی کاغذ پیاده‌سازی و اقدام به کدگذاری اولیه داده‌ها شد تا مفاهیم اولیه استخراج شوند. هم-زمان با انجام مصاحبه‌ها اقدام به مطالعه عمیق‌تر مبانی نظری و تحقیقات پیشین گردید تا از ترکیب مفاهیم گذشته، تجربیات پژوهشگر و نظرات صاحب‌نظران به مراحل بعدی تجزیه و تحلیل داده‌ها اقدام شود. برای اعتباربخشی به پژوهش از چندین راهبرد استفاده شد. اولین راهبرد همسوسازی بود. ولکات^۱ (۲۰۰۵) معتقد است همسوسازی یا همه‌جانبه‌نگری بهترین راهبرد برای تقویت روایی درونی یک پژوهش کیفی است (۲۷). در این پژوهش منابع داده‌ها متفاوت بود، بدین منظور از گروه‌های مختلف مانند مربیان و ورزشکاران نخبه و استادان برای مشارکت در تحقیق بهره گرفته شد. راهبرد دوم اعتباریابی پاسخ دهنده بود. این راهبرد بهترین شیوه برای کنترل سوء تفسیر پژوهشگر از معانی مطالب گفته‌شده، کارها و دیدگاه پاسخ‌دهندگان درباره رخدادهاست. بدین منظور تفسیرهای اولیه از یافته‌های مصاحبه‌ها در اختیار مشارکت‌کنندگان قرار گرفت و از آن‌ها بازخورد لازم دریافت شد. سومین راهبرد بررسی توسط هم‌تایان بود از این رو پژوهشگران با برخی از متخصصین در خصوص فرآیند تحقیق گفت‌وگو کردند و در خصوص یافته‌های ظهور یافته اولیه به توافق رسیدند. راهبرد چهارم درگیر شدن مناسب در گردآوری داده‌ها بود. بدین منظور پژوهشگران با صرف زمان کافی فرآیند گردآوری داده‌ها را با دقت و حوصله پیش بردند. پنجمین راهبرد هم توصیف‌های غنی و دقیق از فرآیند تحقیق و داده‌های گردآوری شده بود. پاتن (۲۰۱۵) معتقد است این روش قابلیت انتقال‌پذیری (روایی بیرونی) یافته‌های پژوهش را فراهم می‌کند (۲۸).

❖ جهان‌بینی: چه فرضیاتی علل اجتماعی را هدایت می‌کنند؟ دیدگاه چه کسی غالب است؟ صدای چه کسی شنیده نمی‌شود؟

❖ اسطوره/استعاره: استعاره‌ها چگونه خلاصه‌ای سریع از نگاه‌های وضعیت غالب را توجیه و ترویج می‌کنند؟

با توجه به ماهیت موضوع و طبقه‌بندی لایه‌ها برای جمع‌آوری داده‌ها از روش مثلث‌بندی استفاده شد. مثلث‌بندی داده‌ها از چندین منبع داده در یک مطالعه استفاده می‌کند که می‌تواند شامل (مصاحبه- رسانه‌های تصویری- اخبار- مطالعه مبانی نظری و اسناد و مدارک) باشد (۲۶).

جامعه هدف پژوهش حاضر شامل صاحب‌نظران (اساتید، مربیان و ورزشکاران حرفه‌ای) بود. روش نمونه‌گیری به شکل گلوله برفی بود. با استفاده از روش نمونه‌گیری گلوله برفی از افرادی که مورد مصاحبه قرار گرفته بودند خواسته شد سایر افرادی را که در وضعیت مشابهی هستند و می‌توانند اطلاعات بیشتری ارائه بدهند، معرفی کنند و از آن‌ها نیز مصاحبه به عمل آمد. مصاحبه‌ها آنقدر ادامه یافت تا به تکرار اطلاعات قبلی برسد. به عبارتی از مصاحبه‌های جدید، نکته و اطلاعات جدید و تازه‌ای به دست نیاید یعنی محقق به اشباع نظری برسد. در این پژوهش نیز از ۱۶ نفر مصاحبه به عمل آمد و از مصاحبه ۱۳ به بعد تکرار در داده‌های دریافتی مشاهده و در مصاحبه ۱۶ به اشباع رسید. سؤالات مربوط به بخش مصاحبه شامل سه سؤال کلی به این شرح بود: ۱. به نظر شما مهم‌ترین چالش‌هایی که زنان مسلمان در ورزش رقابتی با آن مواجه هستند، کدامند؟ ۲. زنان مسلمان در مسیر ورود به ورزش رقابتی با چه موانع فردی، اجتماعی یا فرهنگی روبه‌رو می‌شوند؟ ۳. چه محدودیت‌هایی در محیط‌های ورزشی برای زنان مسلمان وجود دارد که بر مشارکت رقابتی آن‌ها تأثیر می‌گذارد؟ مصاحبه‌ها به صورت نیمه ساختاریافته با

1. Wolcott

سال ۹۶ را می‌توان برای ورزش بانوان ایران سال تحول نامید که راه‌اندازی رشته‌های کشتی و وزنه‌برداری برای دختران از جمله این اتفاقات بود.

یافته‌ها

در این بخش ابتدا به بررسی یافته‌های سطح لیتانی پرداخته شده است.

برای تحلیل چالش‌های ورزش رقابتی زنان مسلمان در لایه سطحی یا لیتانی بر اساس روش تحلیل علی-لایه‌ای، مشکلاتی که معمولاً در این حوزه بیان می‌شوند را در سطحی ساده و آشکار مورد بررسی قرار می‌دهد. در این بخش گزیده‌ای از اخبار و خبرهای مهم در رابطه با ورزش زنان با ذکر منبع ارائه داده می‌شود.

• کد خبری: ۹۶۱۲۲۹۱۵۶۶۷

سال ۹۶ تحول در ورزش بانوان

• کد خبری: ۱۳۵۱۹۵۹

عکس مشترک دو دختر ایرانی که همه را غیرتی کرد. رقابت میترا حجازی پور استاد بزرگ شطرنج زنان با پرچم فرانسه در برابر آتوسا پورکاشیان استاد بزرگ شطرنج زنان با پرچم آمریکا در شبکه‌های اجتماعی با واکنش زیادی مواجه شد. این لایه به توصیف مواردی می‌پردازد که غالباً در رسانه‌ها، گزارش‌های خبری، یا گفتگوهای عمومی مطرح می‌شوند و به شکل یک تصویر سطحی و غیرعمقی از مشکل ارائه می‌گردند در اینجا به برخی از موارد استخراج شده از خبرهای بالا و سایت‌های خبری معتبر پرداخته شده است.

جدول ۱. یافته‌های حاصل از لایه لیتانی

لایه لیتانی	یافته‌ها
تحلیل لیتانی چالش‌های ورزش رقابتی زنان مسلمان	محدودیت‌های لباس و پوشش اسلامی
	کمبود امکانات ورزشی مناسب
	نگرش‌های منفی فرهنگی و اجتماعی
	تبعیض جنسیتی
	موانع قانونی و سیاسی
	فشارهای روانی و اجتماعی

سطح دوم مربوط به یافته‌های بخش سیستمیک است که از دل مصاحبه با صاحب‌نظران استخراج شده است.

در این بخش ویژگی‌های عمومی نمونه‌های مورد مطالعه در این تحقیق بررسی می‌گردد، این ویژگی‌ها در قالب متغیرهای تحصیلات، درجه علمی، سمت، سن و جنسیت قرار دارد.

جدول ۲. توصیف ویژگی‌های جمعیت شناختی مصاحبه‌شوندگان

ردیف	سمت	درجه علمی	تحصیلات	سن	جنسیت
۱	استاد دانشگاه	دانشیار	دکتری تخصصی	۵۲	مرد
۲	استاد دانشگاه	دانشیار	دکتری تخصصی	۴۵	زن
۳	استاد دانشگاه	استادیار	دکتری تخصصی	۴۴	مرد
۴	استاد دانشگاه	استادیار	دکتری تخصصی	۴۰	مرد
۵	استاد دانشگاه	استادیار	دکتری تخصصی	۳۶	زن
۶	استاد دانشگاه	استادیار	دکتری تخصصی	۴۱	زن

۷	مدرس دانشگاه	-	دکتری تخصصی	۳۵	مرد
۸	مدرس دانشگاه	-	دانشجوی دکتری	۲۸	زن
۹	ورزشکار حرفه‌ای	-	دانشجوی دکتری	۳۶	زن
۱۰	ورزشکار حرفه‌ای	-	دانشجوی دکتری	۳۰	زن
۱۱	ورزشکار حرفه‌ای	-	دانشجوی دکتری	۳۰	زن
۱۲	ورزشکار حرفه‌ای	-	دانشجوی دکتری	۲۶	زن
۱۳	ورزشکار حرفه‌ای	-	کارشناسی ارشد	۲۷	زن
۱۴	ورزشکار حرفه‌ای	-	کارشناسی ارشد	۲۵	زن
۱۵	ورزشکار حرفه‌ای	-	کارشناسی ارشد	۲۵	زن
۱۶	ورزشکار حرفه‌ای	-	کارشناسی ارشد	۲۴	زن

بر مبنای یافته‌های جدول فوق تعداد نمونه آماری شامل ۶ نفر استاد دانشگاه، ۲ نفر مدرس دانشگاه و ۸ نفر ورزشکار حرفه‌ای بود که همگی دارای تسلط بر موضوع بودند. در ادامه به بررسی یافته‌های استنباطی (کدبندی مصاحبه‌ها) پرداخته شده است.

جدول ۳. مفاهیم اولیه و مقولات عمده تولید شده چالش‌های ورزش رقابتی زنان

کدگذاری گزینشی (مقوله مرکزی)	کدگذاری محوری	کدگذاری باز
چالش‌های ورزش رقابتی زنان مسلمان	مشکلات اقتصادی	نابرابری در دسترسی به فرصت‌های درآمدزایی ورزشی
		حمایت مالی کمتر از زنان ورزشکار به دلیل پوشش رسانه‌ای کمتر
		تبعیض در دریافت جوایز و دستمزدها
		تبعیض در تخصیص منابع دولتی
	مشکلات اجتماعی	تصورات غلط نسبت به ورزش زنان در جامعه
		محدودیت‌های اجتماعی برای زنان
		ورزش به‌عنوان یک حوزه مردانه
		تمایز در انتخاب رشته‌های ورزشی
	کمبود امکانات و زیرساخت‌ها	نبود حمایت اجتماعی کافی از زنان ورزشکار
		تمرکز بر نقش‌های سنتی زنان
		کمبود امکانات اختصاصی و زمین‌های مناسب
		کمبود مربیان متخصص برای زنان ورزشکار
	عدم بازنمایی کافی از جانب رسانه	بودجه محدود برای زیرساخت‌های موردنیاز
		دسترسی دشوار به تجهیزات ورزشی موردنیاز
		پوشش ضعیف ورزش زنان
		عدم آگاهی زنان از فواید ورزش کردن
	چالش‌های فرهنگی	پوشش رسانه‌ای محدود و درآمد تبلیغاتی کمتر
		توجه کمتر به دستاوردهای حرفه‌ای زنان قهرمان
		مقاومت در برابر پذیرش نقش‌های جدید زنان
		انتظارات متناقض از زنان در جامعه
	محدودیت‌های مرتبط با پوشش	
	مخالفت‌های قانونی یا سازمانی با ورزشکاران دارای حجاب	
	عدم تطابق با قوانین مسابقات	
		ترس از انتقاد یا قضاوت‌های غیرمنصفانه

کدگذاری گزینشی (مقوله مرکزی)	کدگذاری محوری	کدگذاری باز
چالش‌های سیاسی		وجود خورده فرهنگ‌های سنتی غلط
		نبود حمایت از سوی خانواده و جامعه
		تبعیض در سیاست‌گذاری ورزشی
		نداشتن نمایندگی در ساختارهای تصمیم‌گیری
		نادیده گرفتن نیازهای زنان در سطوح بالا
		شکل‌گیری سیاست‌های محدودکننده در ورزش زنان
مشکلات فردی		مخالفت با ورزش‌های مختلط
		کمبود اعتمادبه‌نفس
		تأثیر انتظارات اجتماعی غیرمنطقی
		مقایسه عملکرد خود با ورزشکاران مرد
		دست‌کم گرفتن دستاوردهای خود
		استرس و اضطراب در هنگام مسابقه دادن
		بالا بردن توقعات از خود
		خستگی جسمی و روحی
		ترس از قضاوت دیگران

نتایج جدول شماره ۳ نشان داد که چالش‌های ورزش رقابتی زنان مسلمان شامل: مشکلات اقتصادی، مشکلات اجتماعی، کمبود امکانات و زیرساخت‌ها، عدم بازنمایی کافی از جانب رسانه، چالش‌های فرهنگی، چالش‌های سیاسی و مشکلات فردی است.

• سطح سوم مربوط به بخش لایه جهان‌بینی و تحلیل گفتمان است که یافته‌ها حاصل اخبار، تصاویر و اسناد موجود در این حیطه است.

لایه جهان‌بینی یا تحلیل گفتمان در تحلیل علی-لایه‌ای به بررسی نگرش‌ها، باورها، ارزش‌ها و چارچوب‌های فکری‌ای می‌پردازد که چالش‌های ورزش رقابتی زنان مسلمان را شکل می‌دهند. این لایه عمیق‌تر از سطح لیتانی است و تلاش می‌کند دیدگاه‌های اجتماعی و فرهنگی را که بر این چالش‌ها تأثیر می‌گذارند، روشن کند.

جدول ۴. یافته‌های حاصل از لایه جهان‌بینی و تحلیل گفتمان

لایه جهان‌بینی و تحلیل گفتمان	یافته‌ها
تحلیل جهان‌بینی چالش‌های ورزش رقابتی زنان مسلمان	جهان‌بینی سنت‌گرایی مقابل مدرنیته
	نگرش به بدن زنان
	تفسیرهای مختلف از دین و شریعت
	گفتمان قدرت و نقش جنسیتی
	جهان‌بینی غرب‌گرایی در مقابل بومی‌گرایی
	گفتمان رسانه‌ای و بازنمایی
تضاد بین فردگرایی و جمع‌گرایی	

• سطح چهارم مربوط به بخش لایه اسطوره‌ها و استعاره‌ها است که یافته‌های این بخش برگرفته از نظر افراد صاحب‌نظر، مبانی نظری و تحقیقات مختلف در این حوزه است.

لایه اسطوره‌ها و استعاره‌ها در روش تحلیل علی-لایه‌ای عمیق‌ترین لایه است و به بررسی داستان‌های

نمادین، اسطوره‌های فرهنگی، و استعاره‌هایی می‌پردازد که ناخودآگاه جمعی را شکل می‌دهند. این لایه به تحلیل مفاهیمی می‌پردازد که در پس‌زمینه فرهنگی، تاریخی و اجتماعی چالش‌های ورزش رقابتی زنان مسلمان نهفته است.

جدول ۵. یافته‌های حاصل از اسطوره‌ها و استعاره‌ها

لایه اسطوره‌ها و استعاره‌ها	اسطوره‌ها	استعاره‌ها
	"زن به‌عنوان نگهبان خانه"	"زن ستون خانه است؛ اگر ستون بلرزد، خانه فرو می‌ریزد"
تحلیل	"بدن مقدس"	"بدن زن گنجی است که باید از نگاه‌های غریبه محافظت شود"
اسطوره‌ها و	"رقابت، عرصه مردان است"	"میدان ورزش، میدان نبرد مردان است"
استعاره‌های	"زنان، نماد شرافت و افتخار جامعه"	"زنان، پرچم‌داران شرف خانواده‌اند"
ورزش رقابتی	"زن مطیع و فروتن"	"زن مثل آب است؛ آرام و روان، نه خروشان و خشن"
زنان مسلمان	"غرب در مقابل شرق"	"ورزش، نفوذ فرهنگ بیگانه است"
	"قهرمان قربانی"	"قهرمان، کسی است که هزینه‌ای سنگین برای پیروزی می‌پردازد"

در لایه اسطوره‌ها و استعاره‌ها، چالش‌های ورزش رقابتی زنان مسلمان ریشه در باورهای ناخودآگاه و مفاهیم نمادینی دارد که به‌تدریج در طول زمان شکل گرفته‌اند. تغییر این لایه نیازمند رویکردی

فرهنگی و خلاقانه است که به‌تدریج داستان‌های جدیدی برای بازتعریف نقش زنان در جوامع مسلمان ایجاد کند.

شکل ۱. تصویر طبقات تحلیل لایه‌ای علت‌ها

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف واکاوی چالش‌های ورزش رقابتی زنان مسلمان بر اساس تحلیل لایه‌ای علت‌ها انجام گرفت. در اینجا ابتدا به تحلیل لایه اول یعنی سطح لیتانی پرداخته شده است. به‌طور کلی لایه لیتانی به بیان مشکلات آشکار و مستقیم می‌پردازد که اغلب به‌عنوان شکایت یا انتقاد در سطح عمومی مطرح می‌شوند. این لایه بیشتر جنبه توصیفی دارد و تلاش می‌کند تصویری ساده و روشن از چالش‌ها ارائه دهد. این نتایج را می‌توان در سطح لیتانی ناشی از برهم‌کنش محدودیت‌های ساختاری، هنجارهای فرهنگی و الزامات ارزشی حاکم بر جوامع اسلامی دانست که به‌طور مستقیم شرایط مشارکت زنان در ورزش رقابتی را تحت تأثیر قرار می‌دهند. در چنین شرایطی، هم‌راستا نبودن برخی الزامات فرهنگی و ساختارهای اجرایی ورزش با نیازهای زنان، موجب شکل‌گیری

موانع عینی در مسیر حضور مستمر و مؤثر آنان شده است. علاوه بر این، ضعف در فراهم‌سازی زیرساخت‌های متناسب و نبود حمایت‌های نهادی کافی، نشان‌دهنده آن است که توسعه ورزش زنان در اولویت نظام برنامه‌ریزی ورزشی قرار نگرفته است. در نتیجه، این عوامل در سطح پیامدهای قابل‌مشاهده، به‌صورت محدودیت‌های عملی و تجربه‌های بازدارنده برای زنان مسلمان در عرصه ورزش رقابتی نمود پیدا کرده‌اند.

در سطح لیتانی یکی از مؤلفه‌های مهم محدودیت‌های لباس و پوشش اسلامی در ورزش رقابتی زنان مسلمان بود. زنان ورزشکار مسلمان برای رعایت اصول پوشش اسلامی با محدودیت‌هایی روبه‌رو هستند که در بسیاری از ورزش‌ها با قوانین بین‌المللی یا طراحی لباس‌های ورزشی تعارض دارد (۲۹). برای مثال عدم اجازه استفاده از حجاب در برخی مسابقات بین‌المللی گواهی بر این مورد است. کمبود امکانات

ورزشی مناسب یکی دیگر از مؤلفه‌های مهم بود. کمبود زیرساخت‌های ورزشی مناسب برای زنان، مانند سالن‌های ورزشی مجزا یا ساعات تمرین اختصاصی، یکی از چالش‌های مطرح است. نبود فضاهای ورزشی مختص بانوان در بسیاری از جوامع باعث شده است زنان آن‌گونه که باید نتوانند استعدادهای خود را نمایان سازند. همچنین نگرش‌های منفی فرهنگی و اجتماعی باعث شده است زنان کمتری به ورزش‌های رقابتی و قهرمانی بپردازند. محدودیت‌های اجتماعی یا مخالفت خانواده‌ها و جامعه با فعالیت زنان در عرصه ورزش حرفه‌ای بانوان ورزشکار را با مشکلات زیادی رو به رو ساخته است که باید با تغییر نگرش‌ها زمینه برای حضور بانوان در رویدادهای ورزشی محیا شود. و در نهایت تبعیض جنسیتی در حوزه ورزش قهرمانی یکی از شاخص‌های اصلی ناامیدی در ورزش بانوان است. زنان ورزشکار مسلمان اغلب با تبعیض‌هایی در دسترسی به بودجه، حمایت مالی، مربیگری حرفه‌ای، و فرصت‌های رقابت بین‌المللی مواجه هستند. دریافت بودجه کمتر برای تیم‌های زنان نسبت به تیم‌های مردان یکی از موارد مهم در این حوزه است که باید مسئولان از طریق اختصاص بودجه مناسب به این حوزه شرایط را برای حضور بانوان ورزشکار در عرصه رقابت‌های بین‌المللی محیا سازند. با توجه به یافته‌های این بخش به مدیران و مسئولان ورزشی توصیه می‌شود سیاست‌ها و برنامه‌هایی طراحی کنند که فضای مشارکت برابر و سازگار با ارزش‌ها و فرهنگ زنان مسلمان را فراهم کند، تا محدودیت‌ها و تبعیض‌ها کاهش یافته و حضور زنان در ورزش رقابتی تقویت شود.

در ادامه به بررسی و تحلیل یافته‌های سطح

دوم یعنی سطح سیستماتیک که حاصل از مصاحبه‌های گرفته شده با افراد صاحب‌نظر است

پرداخته شده است. این نتایج را می‌توان ناشی از نحوه عملکرد و اولویت‌بندی نظام‌های اقتصادی، اجتماعی و رسانه‌ای دانست که به‌طور غیرمستقیم زمینه نابرابری در دسترسی زنان به منابع و فرصت‌های ورزشی را ایجاد کرده‌اند. در واقع، زمانی که تخصیص منابع مالی، توسعه زیرساخت‌ها و برنامه‌های حمایتی بدون توجه کافی به نیازها و شرایط زنان طراحی می‌شود، زمینه شکل‌گیری شکاف در بهره‌مندی از امکانات ورزشی به وجود می‌آید. از سوی دیگر، بازنمایی محدود زنان در رسانه‌ها نیز موجب کاهش دیده‌شدن توانمندی‌ها و در نتیجه کاهش حمایت‌های اجتماعی و نهادی از آنان می‌شود. در مجموع، این شرایط نشان می‌دهد که برخی کاستی‌ها در سطح سیاست‌گذاری و مدیریت کلان ورزش، به‌طور تدریجی به شکل‌گیری چالش‌های ساختاری برای حضور پایدار زنان مسلمان در ورزش رقابتی منجر شده است.

یکی از چالش‌های ورزش رقابتی زنان مسلمان مشکلات اقتصادی است. مشکلات اقتصادی به‌عنوان یکی از چالش‌های مهم ورزش رقابتی زنان، تأثیرات قابل‌توجهی بر توسعه و پیشرفت ورزشکاران زن دارد. مشکلات اقتصادی خود شامل عوامل: نابرابری در دسترسی به فرصت‌های درآمدزایی ورزشی، حمایت مالی کمتر از زنان ورزشکار به دلیل پوشش رسانه‌ای کمتر، تبعیض در دریافت جوایز و دستمزدها و تبعیض در تخصیص منابع دولتی است. یکی از دلایل اصلی حمایت مالی ناکافی از زنان ورزشکار، پوشش رسانه‌ای محدودتر نسبت به ورزش‌های مردانه است. در بسیاری از کشورها، رسانه‌ها بیشتر بر ورزش‌های مردانه تمرکز دارند و زنان در این زمینه کمتر دیده می‌شوند. این نابرابری در پوشش رسانه‌ای منجر به کاهش توجه اسپانسرها و حامیان مالی به ورزش زنان می‌شود، که

حمایت از دختران و زنان در مسیر ورزشی ندارند. این عدم حمایت به‌ویژه در دوره‌های اولیه رشد ورزشی، می‌تواند باعث کاهش اعتمادبه‌نفس و انگیزه در ورزشکاران زن شود.

کمبود امکانات و زیرساخت‌ها یکی دیگر از چالش‌های ورزش رقابتی زنان مسلمان است. کمبود امکانات و زیرساخت‌ها نه تنها بر توانایی‌های ورزشی زنان تأثیر منفی می‌گذارد، بلکه آن‌ها را از دسترسی به فرصت‌های برابری با مردان در عرصه‌های رقابتی باز می‌دارد. برای رفع این چالش‌ها، نیاز به سرمایه‌گذاری‌های مالی بیشتر، توجه به نیازهای خاص زنان، و برنامه‌ریزی‌های دقیق برای توسعه زیرساخت‌ها و امکانات ورزشی برای زنان در سطح جهانی و ملی وجود دارد. یکی از بزرگ‌ترین چالش‌های ورزش رقابتی زنان مسلمان، کمبود امکانات اختصاصی و زمین‌های ورزشی مناسب برای تمرین و رقابت است. در بسیاری از جوامع مسلمان، زمین‌های ورزشی و فضاهای اختصاصی برای زنان به‌طور قابل توجهی کمتر از مردان است. در بسیاری از کشورهای مسلمان، به‌ویژه در مناطق روستایی و دورافتاده، زنان به راحتی به امکاناتی نظیر زمین‌های فوتبال، سالن‌های ورزشی و استادیوم‌های استاندارد دسترسی ندارند. این کمبود امکانات، روند آموزش و تمرینات حرفه‌ای را برای زنان مختل می‌کند و به‌طور مستقیم بر توانایی رقابتی آنان تأثیر منفی می‌گذارد. برای حل این چالش‌ها، نیاز به سرمایه‌گذاری‌های مالی بیشتر، آموزش و تربیت مربیان زن، و ایجاد سیاست‌های حمایتی برای توسعه زیرساخت‌ها و تجهیزات ورزشی مخصوص زنان وجود دارد. نتایج این بخش با یافته‌های اسدالهی و همکاران (۱۴۰۲)، طالقانی و همکاران (۱۴۰۱)، راسخ و

در نتیجه آن، زنان ورزشکار نتوانند از فرصت‌های مالی کافی برای توسعه حرفه‌ای خود برخوردار شوند. نابرابری جنسیتی و محدودیت‌های فرهنگی، به‌طور مستقیم دسترسی زنان به فرصت‌های ورزشی را کاهش می‌دهند (۲۱). این مشکلات، همراه با حمایت مالی محدود، تبعیض در دستمزدها و جوایز، و تخصیص نابرابر منابع دولتی، موجب می‌شوند که زنان نتوانند به‌طور کامل از پتانسیل‌های ورزشی خود بهره‌برداری کنند و در بسیاری از موارد با موانع جدی برای رشد در این عرصه روبه‌رو شوند. برای رفع این چالش‌ها، نیاز به تغییرات اساسی در سیاست‌گذاری‌ها، تخصیص منابع و تغییر نگرش‌های فرهنگی وجود دارد. نتایج این بخش با یافته‌های ملکی و همکاران (۱۴۰۳)، حسینی و همکاران (۱۳۹۸) و بیل و دنیل^۱ (۲۰۱۹)، همسو است (۳۱، ۳۰، ۱۸).

یکی دیگر از چالش‌های ورزش رقابتی زنان مسلمان مشکلات اجتماعی است. که در ادامه مورد بررسی قرار گرفته خواهد شد. در بسیاری از جوامع مسلمان، تصورات غلط و باورهای نادرست درباره ورزش زنان وجود دارد که این باورها می‌توانند مانع از حضور فعال زنان در ورزش‌های رقابتی شوند. محدودیت‌های اجتماعی در جوامع مسلمان می‌تواند مانع از مشارکت زنان در ورزش‌های رقابتی شود. این محدودیت‌ها ممکن است در قالب قوانین اجتماعی، فرهنگی و حتی دینی باشد که نقش زنان را به‌ویژه در حوزه‌های عمومی، محدود به مسائل خانوادگی و اجتماعی می‌کنند. یکی از چالش‌های بزرگ ورزش رقابتی زنان مسلمان، نبود حمایت اجتماعی کافی از زنان ورزشکار است. بسیاری از خانواده‌ها و جوامع در این کشورها به دلیل نگرش‌های فرهنگی و اجتماعی، تمایلی به

همکاران (۱۳۹۴) و فرگوسن و همکاران (۲۰۱۹)، همسو است (۳۵-۳۲).

یافته‌های این بخش نشان داد که ورزش زنان مسلمان اغلب با محدودیت منابع و حمایت مالی ناکافی مواجه است. بر این اساس، پیشنهاد می‌شود بودجه کافی برای توسعه زیرساخت‌ها، جذب مربیان و دستیاران متخصص و تأمین امکانات ورزشی متناسب با نیاز زنان اختصاص یابد تا زمینه ارتقای کیفیت تمرین، افزایش مشارکت و تقویت پایدار ورزش رقابتی زنان مسلمان فراهم شود.

سطح سوم مربوط به بخش لایه جهان‌بینی و تحلیل گفتمان است که یافته‌ها حاصل اخبار تصاویر و اسناد موجود در این حیطه است. لایه جهان‌بینی یا تحلیل گفتمان در تحلیل علی-لایه‌ای به بررسی نگرش‌ها، باورها، ارزش‌ها و چارچوب‌های فکری‌ای می‌پردازد که چالش‌های ورزش رقابتی زنان مسلمان را شکل می‌دهند. یکی از این نگرش‌ها و باورها جهان‌بینی سنت‌گرایی مقابل مدرنیته است. در بسیاری از جوامع مسلمان، یک گفتمان سنت‌گرا وجود دارد که نقش زنان را عمدتاً در خانواده و فعالیت‌های غیراجتماعی تعریف می‌کند. این نگرش با گفتمان مدرنیته که به حقوق برابر، آزادی‌های فردی، و مشارکت زنان در عرصه‌های اجتماعی، از جمله ورزش، تأکید دارد، در تضاد است. در این گفتمان سنتی، ورزش رقابتی ممکن است به‌عنوان فعالیت «نامناسب» برای زنان تلقی شود. که باید شرایط برای تغییر این دیدگاه‌ها محیا شود. یکی دیگر از عوامل تحلیل گفتمان مقوله نگرش به بدن زنان است که باید موردبررسی قرار گیرد. در بسیاری از فرهنگ‌های

اسلامی، بدن زنان به‌عنوان بخشی خصوصی و حساس تلقی می‌شود که باید از نگاه عمومی محافظت شود. این دیدگاه بر طراحی لباس ورزشی، حضور زنان در رویدادهای بین‌المللی و پوشش رسانه‌ای آن‌ها تأثیر مستقیم دارد (۳۶). این نگرش اغلب به این باور منجر می‌شود که ورزش در ملأعام یا در رقابت‌های مختلط با ارزش‌های اسلامی در تضاد است. جهان‌بینی غرب‌گرایی در مقابل بومی‌گرایی از دیگر نگرش‌ها و ارزش‌هایی است که چالش‌های ورزش رقابتی زنان مسلمان را شکل می‌دهند. ورزش رقابتی، به‌ویژه در قالب بین‌المللی، به‌شدت تحت تأثیر استانداردهای غربی است. این امر می‌تواند با جهان‌بینی برخی جوامع مسلمان که به دنبال حفظ هویت فرهنگی و بومی خود هستند، در تضاد قرار گیرد. برخی از این جوامع ورزش رقابتی زنان را به‌عنوان «الگوبرداری از فرهنگ غربی» می‌بینند که ممکن است با ارزش‌های محلی همخوانی نداشته باشد.

و در نهایت تضاد بین فردگرایی و جمع‌گرایی از دیگر مؤلفه‌های مهم لایه جهان‌بینی و تحلیل گفتمان است که باید مورد بحث و بررسی قرار گیرد. در جوامع مسلمان که عموماً ارزش‌های جمع‌گرایی و هماهنگی اجتماعی پررنگ‌تر است، مشارکت زنان در ورزش رقابتی ممکن است به‌عنوان اولویت شخصی تلقی شود که منافع جمعی خانواده یا جامعه را تهدید می‌کند. این جهان‌بینی می‌تواند مشارکت زنان را محدود کند. به‌طور کلی در این لایه، چالش‌ها نه به‌عنوان مشکلات فردی، بلکه به‌عنوان نتایج طبیعی باورها و ارزش‌های ریشه‌دار در جامعه ظاهر می‌شوند. تضاد میان گفتمان‌های سنت‌گرا و مدرن، نگرش‌های فرهنگی نسبت به بدن زنان، و برداشت‌های متفاوت از دین و

مختلف در این حوزه است. لایه اسطوره‌ها و استعاره‌ها در روش تحلیل علی-لایه‌ای عمیق‌ترین لایه است و به بررسی داستان‌های نمادین، اسطوره‌های فرهنگی، و استعاره‌هایی می‌پردازد که ناخودآگاه جمعی را شکل می‌دهند.

یکی از اسطوره‌های مهم در این پژوهش "زن به‌عنوان نگهبان خانه" بود. در بسیاری از جوامع مسلمان، زن به‌عنوان نماد آرامش، امنیت و نگهبانی از خانواده تعریف می‌شود. این اسطوره زنان را در چارچوب نقش‌های خانوادگی و غیراجتماعی قرار می‌دهد و ورزش رقابتی، که نیازمند خروج از این محدوده است، با این نقش سنتی در تضاد دیده می‌شود. استعاره متقابل این اسطوره: "زن ستون خانه است؛ اگر ستون بلرزد، خانه فرو می‌ریزد". اسطوره "بدن مقدس" یکی دیگر از اسطوره‌های مهم است. بدن زن در برخی گفتمان‌های اسلامی و فرهنگی به‌عنوان نمادی مقدس و محافظت‌شده تلقی می‌شود. این اسطوره باعث شکل‌گیری محدودیت‌هایی در نمایش بدن زن یا مشارکت او در فعالیت‌هایی می‌شود که ممکن است به دیده شدن بدنش منجر شود. استعاره متقابل: "بدن زن گنجی است که باید از نگاه‌های غریبه محافظت شود".

اسطوره "رقابت، عرصه مردان است" از اسطوره‌های مهم بخش چالش ورزش رقابتی زنان است. رقابت و فیزیک ورزشی اغلب با مردانگی مرتبط است و به‌عنوان نشانه‌ای از قدرت و تسلط در نظر گرفته می‌شود. این اسطوره باعث می‌شود که ورزش حرفه‌ای یا رقابتی به‌طور ضمنی برای مردان مناسب‌تر تلقی شود. استعاره متقابل: "میدان ورزش، میدان نبرد مردان است". و در نهایت اسطوره "غرب در مقابل شرق" یکی از مهم‌ترین اسطوره‌ها در این پژوهش بود. در برخی جوامع

نقش زنان، چارچوب اصلی این چالش‌ها را شکل می‌دهند. می‌بایست مسئولین با دیدگاهی مثبت نسبت به تغییر این نگرش‌ها برای رفع چالش‌های ورزش رقابتی زنان مسلمان اقدام نمایند. این یافته‌ها را می‌توان بازتاب تعارضات عمیق در سطح باورها و چارچوب‌های معنایی حاکم بر جامعه دانست؛ جایی که برداشت‌های متفاوت از هویت، بدن و نقش اجتماعی زنان، مبنای شکل‌گیری رویکردهای متعارض نسبت به ورزش رقابتی آنان شده است. تقابل میان سنت و مدرنیته یا بومی‌گرایی و غرب‌گرایی نشان می‌دهد که ورزش زنان صرفاً یک فعالیت جسمانی تلقی نمی‌شود، بلکه در دل منازعات هویتی و ارزشی معنا پیدا می‌کند. از سوی دیگر، کشمکش میان فردگرایی و جمع‌گرایی نیز موجب می‌شود مشارکت زنان گاه در چارچوب منافع و هنجارهای جمعی ارزیابی شود نه بر اساس انتخاب و حق فردی آنان. در نتیجه، این لایه گفتمانی زمینه‌ساز شکل‌گیری نگرش‌ها و سیاست‌هایی می‌شود که به‌طور غیرمستقیم بر فرصت‌ها و محدودیت‌های پیش‌روی زنان مسلمان در ورزش رقابتی اثر می‌گذارد.

تضاد میان فردگرایی و جمع‌گرایی می‌تواند مانعی برای مشارکت زنان مسلمان در ورزش رقابتی باشد. بر این اساس، توصیه می‌شود مسئولان ورزشی برنامه‌ها و فعالیت‌هایی طراحی کنند که ورزش زنان را هم‌زمان به‌عنوان یک فعالیت جمعی و همسو با ارزش‌های فرهنگی جامعه ترویج دهد و در عین حال فضایی برای ابراز خودمختاری و فردگرایی ورزشکاران فراهم کند تا انگیزه و مشارکت آنان تقویت شود.

سطح چهارم مربوط به بخش لایه اسطوره‌ها و استعاره‌ها است که یافته‌های این بخش برگرفته از نظر افراد صاحب‌نظر مبانی نظری و تحقیقات

مسلمان، ورزش رقابتی به عنوان الگویی غربی تلقی می شود که با ارزش های فرهنگی و دینی ناسازگار است (۳۷). این اسطوره، ورزش را به جای فعالیتی جهانی، به یک جریان فرهنگی خاص تقلیل می دهد. استعاره متقابل: "ورزش، نفوذ فرهنگ بیگانه است". این نتایج نشان می دهد که حضور زنان مسلمان در ورزش رقابتی تحت تأثیر باورها و تصورات عمیقی قرار دارد که به مرور زمان در فرهنگ جامعه شکل گرفته و نقش اصلی زن را بیشتر در چارچوب خانواده و حفظ ارزش های اخلاقی تعریف کرده است. در چنین شرایطی، بدن و فعالیت های زنان نیز با حساسیت بیشتری نگریده می شود و مشارکت آنان در فضاهای رقابتی ممکن است با برخی انتظارات فرهنگی همسو تلقی نشود. همچنین، پیوند خوردن مفهوم رقابت ورزشی با ویژگی های مردانه و نسبت دادن آن به فرهنگ های غیر بومی، موجب شده است که حضور زنان در این عرصه با تردید یا مقاومت بیشتری مواجه شود. در نتیجه، این برداشت های فرهنگی عمیق، به صورت غیرمستقیم به شکل گیری محدودیت ها و چالش هایی برای زنان مسلمان در ورزش رقابتی منجر شده است. این اسطوره ها و استعاره ها، ناخودآگاه جمعی جوامع مسلمان را شکل می دهند و به رفتارها، نگرش ها، و سیاست های اجتماعی معنا می بخشند. آن ها به عنوان موانع روانی و فرهنگی عمل می کنند که حتی اگر قوانین و ساختارهای اجتماعی تغییر کنند، باز هم به سختی برطرف می شوند. در لایه اسطوره ها و استعاره ها، چالش های ورزش رقابتی زنان مسلمان ریشه در باورهای ناخودآگاه و مفاهیم نمادینی دارد که به تدریج در طول زمان شکل گرفته اند. تغییر این لایه نیازمند رویکردی فرهنگی و خلاقانه است که به تدریج

داستان های جدیدی برای بازتعریف نقش زنان در جوامع مسلمان ایجاد کند.

بر اساس یافته های این بخش باورهای فرهنگی مبنی بر «بدن مقدس» و تصور ورزش به عنوان حوزه ای صرفاً مردانه، مشارکت زنان مسلمان در ورزش رقابتی را محدود می کند. بر این اساس، پیشنهاد می شود مسئولان ورزشی سیاست ها و سازوکارهایی اتخاذ کنند که ضمن حفظ ملاحظات فرهنگی، توانمندی های ورزشی زنان را تقویت کرده و امکان حضور فعال و ایمن آنان در رقابت ها را فراهم سازد.

محدودیت های پژوهشی

- پژوهش حاضر عمدتاً بر گروه محدودی از زنان مسلمان ورزشکار، مربیان و مدیران ورزشی متمرکز بوده است، بنابراین یافته ها ممکن است به تمامی زنان ورزشکار مسلمان در جوامع مختلف تعمیم پذیر نباشد.
- برخی از چالش های ورزش رقابتی زنان مسلمان ممکن است ماهیت چندبعدی و پنهان داشته باشند و به طور کامل از طریق مصاحبه ها قابل شناسایی و بررسی نباشند.
- به دلیل حساسیت موضوع و وجود نگرش های فرهنگی محدودکننده، ممکن است پاسخ های برخی شرکت کنندگان تحت تأثیر فشار اجتماعی یا تمایل به ارائه تصویر مثبت از خود بوده باشد.

پیشنهادهای پژوهشی به محققین آینده

به پژوهشگران پیشنهاد می شود تأثیر سیاست های حمایتی و نحوه تخصیص بودجه بر میزان مشارکت زنان مسلمان در ورزش رقابتی را موردبررسی قرار دهند و نقش نگرش های فرهنگی و اجتماعی را در ایجاد محدودیت ها و فرصت های پیش روی آنان تحلیل

کنند. همچنین، انجام مطالعات مقایسه‌ای درباره چالش‌ها و فرصت‌های ورزش رقابتی زنان مسلمان در جوامع سنت‌گرا و مدرن می‌تواند به درک عمیق‌تر این پدیده کمک کند. علاوه بر این، ارزیابی تأثیر بازنمایی رسانه‌ای بر تقویت یا محدودسازی حضور زنان مسلمان در ورزش رقابتی نیز از جمله زمینه‌های مهم برای تحقیقات آینده محسوب می‌شود.

References

- 1 Ahmadi M, Molana Y. Conceptual Model of Media Coverage of Iranian Female Athletes. *Sport Management Journal*. 2023;15(3):149-28. (In Persian)
- 2 Klepac Pogrmilovic B, Ramirez Varela A, Pratt M, Milton K, Bauman A, Biddle SJ, et al. National physical activity and sedentary behaviour policies in 76 countries: availability, comprehensiveness, implementation, and effectiveness. *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity*. 2020;17:1-13
- 3 Shahbazi P, Farzadfar M, Bagheri Asl F, Soroush S. Designing a Financing Model for Profit-Oriented Sports with Emphasis on Women's Sports. *Sport Management Journal*. 2024;16(4):51-36. (In Persian)
- 4 Posbergh A. Defining 'woman': A governmentality analysis of how protective policies are created in elite women's sport. *International Review for the Sociology of Sport*. 2022;57(8):1350-70
- 5 Hanlon C, Taylor T. Workplace experiences of women with disability in sport organizations. *Frontiers in sports and active living*. 2022;4:792703
- 6 Naghavi M, khadem ar. Investigating the role of mass media on the cultural development of women's championship sports. *Sport Management Journal*. 2024:-. (In Persian)
- 7 Cook KJ. Uncovering the evolution of hijabs in women's sports. *The Graduate Review*. 2018;3(1):62-7
- 8 Javani V, Alemi M. Exploring the Challenges Faced by Muslim Women in International Sport Events: A Case Study of East Azerbaijan Female Athletes. *Journal of Sport Management*. 2025;14(2):1-24. (In Persian)
- 9 Ahmad N, Thorpe H, Richards J, Marfell A. Building cultural diversity in sport: A critical dialogue with Muslim women and sports facilitators. *International Journal of Sport Policy and Politics*. 2020;12(4):637-53
- 10 Kozatek A, Uzhvenko K, Duchnova L, Radchenko L, Krol I, Ulan A, et al. Sustainable development and the Olympic Movement. 2020
- 11 Piepiora PA, Čaplová P, Zimoň P, Gumienna R. On research into the relationship between personality traits and the sporting level of competitive, professional and elite athletes. *Frontiers in Psychology*. 2024;15:1428107
- 12 Kopp A, Jekauc D. The influence of emotional intelligence on performance in competitive sports: A meta-analytical investigation. *Sports*. 2018;6(4):175

- 13 Farzadfar M, Ganji F, Bahrami S. Identifying Social and Cultural Consequences of Success of Muslim Female Athlete in International Sporting Events. *Sport Management Journal*. 2021;13(3):767-81. (In Persian)
- 14 Chen N, Qiao F. Effect of social support on Muslim women's sporting activities: mediating effect of psychological adjustment. *Frontiers in Psychology*. 2024;15:1335886
- 15 Noori Z, Keshkar S, Kargar G, Shahlaei J. Determining the components of women's championship sports culture. *New Trends in Sport Management*. 2022;10(37):165-83. (In Persian)
- 16 Shomali S, Keshkar S. Designing a model of sponsorship barriers management for women's sports in Iran. *Sport Management Journal*. 2022;14(2):302-283. (In Persian)
- 17 Nazari S, Ramezaninejad R, Goharrostami Hr, Rahmati MM. Sociological Analysis and Investigation of the Gender Dominant Stereotypes on Women's Sports. *Research on Educational Sport*. 2025;13(38):91-112. (In Persian)
- 18 Maleki z, ramezaninezhad r, mallaei m. The Survey the External Environmental Factors Affecting the Development of Women's Championship Sport. *Research on Educational Sport*. 2024;12(34):17-34. (In Persian)
- 19 Sharifi b, ghadimi b, Hojjat S, Aslankhani MA, Shojaei M. Social Factors Affecting Gender Inequalities in Iranian Professional Sports. *Socio-Cultural Strategy*. 2022;10(4):761-86. (In Persian)
- 20 Işıkgöz ME, Şahbudak M, Deveci ME, Öztunç M. Challenges and successes in promoting gender equality through physical education and sports: a systematic review. *BMC Public Health*. 2025;25(1):2117
- 21 Tanni AA, Khan MMI. Exploring the Gender Disparity in Sports Participation: A Qualitative Analysis of Women's Limited Engagement in Sports in Bangladesh. *Innovation Journal of Social Sciences and Economic Review*. 2024;6(1):43-51
- 22 Duca N. The expression of the hijab in American sports culture. *Sacred Heart University Scholar*. 2021;4(1):4
- 23 Inayatullah S. Causal layered analysis: Theory, historical context, and case studies. *The causal layered analysis reader: Theory and case studies of an integrative and transformative methodology*. 2004:1-52
- 24 Inayatullah S. Causal layered analysis: An integrative and transformative theory and method. *Futures research methodology*, version. 2009;3:1
- 25 De Simone S. Causal layered analysis: A 'cookbook' approach. *The causal layered analysis reader*. 2004:485-94
- 26 Bans-Akutey A, Tiimub B. Identifying research gaps in schorlarly work-A review. *Academia Letters*. 2021;2
- 27 Wolcott HF. *The art of fieldwork*: Rowman Altamira; 2005

- 28 Patton MQ. Qualitative research & evaluation methods: Integrating theory and practice: Sage publications; 2014
- 29 Rose R. A user-centred approach to modest sportswear design for Cape Town Muslim women: Cape Peninsula University of Technology; 2021
- 30 hosseini z, Honari H, ghafouri f. Modeling the Factors Affecting the Sport Migration of Iranian Elite Athletes. Organizational Behavior Management in Sport Studies. 2020;7(1):95-109. (In Persian)
- 31 Bell B, Daniels J. Sport development in challenging times: Leverage of sport events for legacy in disadvantaged communities. Creating and Managing a Sustainable Sporting Future: Routledge; 2020. p. 115-36
- 32 Asadolahi m, tojari f, arazeshi n. Foresight the main drivers of women's participation in sports. Sport Management Studies. 2023;15(81):187-212. (In Persian)
- 33 Taleghani M, Some'e ZH, Mohajeri A. Pathology of Iranian Women's Championship Sports in the 1990s through Dominant Discourse Analysis. Quarterly Journal of Women and Society Summer. 2022;13(50). (In Persian)
- 34 Rasekh n, sajjadi n, Hamidi M, khabiri m. The Design of a Strategic Plan for Iran Female Championships. Sport Management Journal. 2015;7(3):309-34. (In Persian)
- 35 Ferguson L, Epp GB, Wuttunee K, Dunn M, McHugh T-L, Humbert ML. 'It's more than just performing well in your sport. It's also about being healthy physically, mentally, emotionally, and spiritually': Indigenous women athletes' meanings and experiences of flourishing in sport. Qualitative Research in Sport, Exercise and Health. 2019;11(1):1-19
- 36 Poulis A, Farache F, Elbayouk O, Nikas IA. Branding Muslim hijabi fashion: exploring influencer trends and impact. Corporate Communications: An International Journal. 2024
- 37 Farokhshahinia r. Women's Sports and Sustainable Development: Explaining the Role and Position of a Key Driver for Gender Equality in the Future of Iranian Sports. Research in sport Management. 2024;13(13):87-114. (In Persian)